

Πόλεμος και Ειρήνη

Giorgio Agamben¹

Αξίζει να πάρουμε στα σοβαρά τη θέση, που επαναλαμβάνεται ξανά και ξανά από κυβερνήσεις, ότι η ανθρωπότητα και όλα τα έθνη είναι αυτή τη στιγμή σε κατάσταση πολέμου. Δεν χρειάζεται να πούμε ότι μια τέτοια θέση εξυπηρετεί στην νομιμοποίηση της κατάστασης εξαίρεσης, με τους δραστικούς περιορισμούς στην ελευθερία μετακίνησης και την παράλογη ονοματολογία τους, για παράδειγμα με τον όρο “απαγόρευση κυκλοφορίας”², που διαφορετικά είναι δύσκολο να δικαιολογηθούν. Ο δεσμός που συνδέει τις κυβερνητικές εξουσίες με τον πόλεμο είναι, ωστόσο, πιο βαθύς και ομοούσιος. Το γεγονός είναι ότι ο πόλεμος είναι κάτι χωρίς το οποίο οι εξουσίες δεν μπορούν σε καμιά περίπτωση να υπάρξουν σε μια διαρκή βάση. Στο μυθιστόρημά του, ο Τολστόι αντιπαραθέτει την ειρήνη, στην οποία οι άνθρωποι ακολουθούν τις επιθυμίες, τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους λίγο-πολύ ελεύθερα, και την οποία βλέπει ως την μια και μοναδική πραγματικότητα, και την αφαίρεση και το ψέμα του πολέμου, στον οποίον όλα μοιάζουν να “σύρονται” από μια αδήριτη αναγκαιότητα. Και στη νωπογραφία του στο Palazzo Pubblico στην Σιένα, ο Lorenzetti απεικονίζει μια πόλη σε ειρήνη, οι κάτοικοι της οποίας κινούνται ελεύθερα σύμφωνα με τις ασχολίες και τις επιθυμίες, ενώ στο προσκήνιο κορίτσια χορεύουν πιασμένα χέρι-χέρι. Αν και η νωπογραφία τιτλοφορείται παραδοσιακά ως *The Good Government*, μια τέτοια συνθήκη, πλεγμένη όπως έχει από τα μικρά καθημερινά συμβάντα της απλής ζωής και τις επιθυμίες καθενός, είναι στην πραγματικότητα μη-κυβερνήσιμη από την εξουσία μακροπρόθεσμα. Όσα και αν μπορεί να υπόκεινται σε όρια και ελέγχους κάθε είδους, μια τέτοια συνθήκη τείνει στην πραγματικότητα από τη φύση της να διαφεύγει υπολογισμών, σχεδιασμού και κανόνων – ή, τουλάχιστον, αυτός είναι ο κρυφός φόβος της εξουσίας. Αυτό μπορεί να ειπωθεί επίσης λέγοντας ότι η ιστορία, χωρίς την οποία τελικά η εξουσία είναι τελικά αδιανόητη³, είναι στενά συσχετισμένη με τον πόλεμο, ενώ η ζωή στην ειρήνη είναι εξ ορισμού χωρίς ιστορία. Ονομάζοντας το μυθιστόρημά της *La Storia [Ιστορία]*, ένα μυθιστόρημα στο οποίο οι αντιξοότητες λίγων απλών πλασμάτων αντιπαρατίθενται στους πολέμους και τα καταστροφικά γεγονότα που σημαδεύουν τα δημόσια ζητήματα του εικοστού αιώνα, η Elsa Morante είχε κάτι τέτοιο στο μυαλό της.

Γι’ αυτόν τον λόγο, αργά ή γρήγορα, οι δυνάμεις που σκοπεύουν να κυβερνούν τον κόσμο πρέπει να καταφεύγουν στον πόλεμο, άσχετα από το αν είναι πραγματικός ή προσεκτικά προσομοιωμένος. Και από τη στιγμή που, στην κατάσταση της ειρήνης, η ζωή των ανθρώπων τείνει να εξαφανίζεται από οποιαδήποτε ιστορική διάσταση, δεν αποτελεί έκπληξη ότι οι κυβερνήσεις σήμερα δεν κουράζονται να μας υπενθυμίζουν ότι ο πόλεμος ενάντια στον ιό σηματοδοτεί την αρχή μιας καινούριας ιστορικής εποχής στην οποία τίποτα δεν θα είναι όπως πριν. Και μεταξύ αυτών που δένουν τα μάτια τους, ώστε να μην βλέπουν την κατάσταση ανελευθερίας στην οποία έχουν πέσει, αρκετοί το δέχονται ακριβώς επειδή είναι πεπεισμένοι, όχι χωρίς μια δόση περηφάνειας, ότι εισέρχονται – σχεδόν μετά από εβδομήντα χρόνια ειρηνικής ζωής, δηλαδή χωρίς ιστορία – σε μια νέα εποχή.

Ακόμα και αν, όπως είναι τόσο προφανές, αυτή θα είναι μια εποχή δουλείας και θυσίας, στην οποία οτιδήποτε κάνει τη ζωή αξιοβίωτη θα εξαναγκαστεί να υποστεί ταπεινώσεις και περιορισμούς, υποτάσσονται εκούσια σε αυτήν επειδή πιστεύουν, ανόητα, ότι με αυτόν τον τρόπο έχουν βρει για τη ζωή τους το νόημα που είχαν, εν αγνοία τους, χάσει στην ειρήνη.

Είναι πιθανόν, όμως, παρ’ όλα αυτά, ο πόλεμος κατά του ιού, που έχει εμφανιστεί να αποτελεί ένα τόσο ιδανικό εργαλείο, το οποίο επιτρέπει στις κυβερνήσεις να “χαπακώνουν” και να κατευθύνουν όσο χρειάζονται πολύ ευκολότερα απ’ ό,τι σε έναν πραγματικό πόλεμο, να τελειώσει ξεφεύγοντας από τον έλεγχο, όπως κάθε πόλεμος. Ίσως, σ’ αυτό το σημείο, αν δεν είναι πολύ αργά, η ανθρωπότητα να επιδιώξει για άλλη μια φορά την μη-κυβερνήσιμη ειρήνη που τόσο απερίσκεπτα εγκατέλειψε.

23 Φεβρουαρίου 2021

¹ Στμ. Μεταφρασμένο από εδώ: <https://illwill.com/war-and-peace>. Η μετάφραση στα Αγγλικά είναι από το *Ill Will*.

² Στμ. Στο πρωτότυπο: *curfew*.

³ Στμ. OMG, how anti-hegelian!